

ความเป็นมาของปัญหา

ภารกิจอันเป็นหัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัยคือการเรียนการสอนหรือการผลิตบัณฑิต ให้มีความรู้ความสามารถตามจุดหมายของมหาวิทยาลัย ในยุคปัจจุบันศิลปวิทยาการมีความเจริญก้าวหน้าและมีมากมายหลายสาขา ประกอบกับความสลับซับซ้อนของสังคม และความต้องการของสังคมที่มีความแตกต่างกัน การเรียนรู้ ศิลปวิทยาการต่าง ๆ จึงจำต้องอาศัยวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมสำหรับแต่ละสาขาวิชา และเหมาะสมตามความต้องการที่จะนำความรู้ไปใช้ได้ในสังคม

มนุษย์ได้พยายามแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ และระดมปัจจัยต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพยายามหาวิถีทางที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูง เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมจึงจะทำให้มหาวิทยาลัยสามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ (academic excellence)¹

อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ภารกิจของมหาวิทยาลัยดำเนินไปได้อย่างสมบูรณ์ มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสมกับเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงสุด ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาจารย์ ดังคำกล่าวที่ว่า

¹ Alexander W. Astin, "When Does A College Deserve To Be Called High Quality?," in Current Issues In Higher Education : Improving Teaching and Institutional Quality (Washington, D.C. : American Association of Higher Education, 1978), pp. 1-8.

"Great Teachers are the Beginning of University Development"¹ และมหาวิทยาลัยแรก ๆ ของโลกซึ่งเกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 12 - 13 เช่นมหาวิทยาลัยโบโลญา (Bologna) ที่อิตาลี และมหาวิทยาลัยปารีส (Paris) ของฝรั่งเศส ก็เน้นที่คุณภาพของอาจารย์เป็นสำคัญและถือว่าเป็นบุคคลที่ควรพัฒนาคนอื่น² ดังนั้นการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะช่วยผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในสาขาวิชาต่าง ๆ อาจารย์ผู้สอนทุกคนย่อมคงถือว่าการสอน เป็นหน้าที่สำคัญยิ่งและเป็นเทคนิคที่อาจารย์แต่ละคนสามารถเรียนรู้และฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นได้³

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ สำหรับประเทศไทยทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการปรับปรุงโครงการพัฒนาอาจารย์ในรูปของโครงการบัณฑิตศึกษา เพื่อพัฒนาอาจารย์ให้มีคุณวุฒิขั้นสูงกว่าระดับปริญญาตรีแก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510⁴ หลังจากนั้นได้มีโครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาอาจารย์ อาทิ

¹ รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์, แนวคิดบางประการเกี่ยวกับการสรรหาและพัฒนาอาจารย์, วิทยานุสาร 3 (มีนาคม 2523) : 1.

² วิจิตร ศรีสอาน, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2518), หน้า 8 - 13.

³ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2518), หน้า 4 - 5.

⁴ กฤษณา ชูติมา, "มโนทัศน์ด้านการพัฒนาอาจารย์" ใน การประชุมวิชาการการพัฒนารับการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 3.

เช่น โครงการอบรมผู้ฝึกอบรม โครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น โครงการเหล่านี้มีทั้งที่ดำเนินการเองและให้ความช่วยเหลือแก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะทบวงมหาวิทยาลัยได้เห็นความจำเป็นที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนควรจะได้มีโครงการพัฒนาอาจารย์เพื่อให้อาจารย์สามารถปฏิบัติงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹

มหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศไทยได้ดำเนินการพัฒนาคณาจารย์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการพัฒนาคณาจารย์ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ซึ่งเริ่มโดยคณะกรรมการจัดการสัมมนาที่เรียกว่า pre-semester conference มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงคุณภาพของคณาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนระดับอุดมศึกษา และจัดทำประมวลวิชา (course syllabus)² และในปี พ.ศ. 2519 ได้มีหน่วยพัฒนาคณาจารย์ดำเนินการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการพัฒนาการสอนและการวัดผลในระดับคณะและภาควิชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ปัจจุบันมีโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเห็นทางการซึ่งได้ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 หลังจากนั้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดตั้งโครงการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนของอาจารย์เมื่อปี พ.ศ. 2523 นอกจากนี้วิทยาลัยเอกชนบางแห่งได้มีการพัฒนาคณาจารย์ดำเนินการเรียนการสอนเช่นกัน อาทิเช่นวิทยาลัยการค้า ได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน" โดยมีวัตถุประสงค์ให้อาจารย์ผู้สอนสามารถนำเนื้อหาในหลักสูตรของแต่ละลักษณะวิชาที่สอนไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

² ประชุมสุข อ้าวอ้าวรุ่ง, งานมหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : การพิมพ์พระนคร, 2522), หน้า 169.

³ สรสิทธิ์ วัชรโรทยานและคณะ, "ความคิดเห็นและเจตนาของอาจารย์และนิสิตในเรื่องการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์," รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาการเรียนการสอน (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524), หน้า 1-3.

สำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่เกิดขึ้นในส่วนภูมิภาค และเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่เรียกชื่อตามชื่อเมือง มหาวิทยาลัยตั้งอยู่เชิงคอบสุเทพ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ขนาบด้วยถนนห้วยแก้วและถนนสุเทพ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 4 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่เศษ¹

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีเป้าหมายเพื่อขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้แผ่ผลทั่วถึงประชาชนในหัวเมืองของภาคนี้ให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนการผลิตกำลังคนในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยังทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมทั้งของชาติและของท้องถิ่นโดยเฉพาะในภาคเหนืออีกด้วย ดังนั้นในปี พ.ศ. 2484 จึงได้มีการริเริ่มจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แต่ด้วยเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง การดำเนินงานจึงชงักลง ต่อมา พ.ศ. 2502 คณะกรรมการโครงการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค ภาคศึกษา 8 ได้ประชุมกันที่จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคที่ประชุมมีความเห็นให้ตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุผลว่าจังหวัดเชียงใหม่มีสถาบันการศึกษาที่ดีเป็นรากฐานอยู่แล้วได้แก่ วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ และโรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่ เป็นต้น ต่อมา พ.ศ. 2503 คณะรัฐบาลสมัยปรีดีพิทักษ์จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ลงมติอนุมัติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และให้เปิดทำการสอนได้ในปี พ.ศ. 2507 โดยมีเพียงสามคณะคือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2508 ได้รับโอนกิจการคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มาเป็นคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีเดียวกันนี้

¹มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หลักสูตรและกระบวนวิชา ปีการศึกษา 2523-2524
(เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2524), หน้า 7.

ได้เริ่มจัดตั้งคณะเกษตรศาสตร์ขึ้นอีกคณะหนึ่ง ในปีการศึกษา 2511 ได้จัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2513 ได้จัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ ต่อมา พ.ศ. 2515 ได้จัดตั้งคณะขึ้นอีก สามคณะคือ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2518 ได้จัดตั้งคณะเทคนิคการแพทย์ และในปี พ.ศ. 2520 ได้จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย¹

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดสอน 12 คณะคือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ และบัณฑิตวิทยาลัย มีนักศึกษาทั้งสิ้นประมาณ 8,930 คน มีคณาจารย์ประมาณ 1,300 คน จำแนกตามคุณวุฒิ ปรินญาเอกประมาณ 250 คน ปรินญาโทประมาณ 670 คน และปรินญาตรีประมาณ 350 คน คิดเป็นอัตราส่วน ปรินญาเอก : ปรินญาโท : ปรินญาตรี = 2.0 : 5.3 : 2.7 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย คือ ปรินญาเอก : ปรินญาโท : ปรินญาตรี = 2.0 : 5.5 : 2.5 คณาจารย์โดยส่วนใหญ่สำเร็จจากสาขาวิชาชีพที่ตรงตามคณะวิชาที่ทำการเปิดสอน คิดเป็นร้อยละ 90² อัตราส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณ 1:6 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานเกณฑ์มาตรฐานโดยเฉลี่ยประมาณ 1:11³

¹มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, "ประวัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่", แนวทางการศึกษาต่อประจำปี 2521 - 2522 (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2522), หน้า 1.

²มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สารสนเทศ (เชียงใหม่ : กองแผนงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2524), หน้า 18.

³เล่มเดียวกัน, หน้า 13.

ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกจากจะมีเป้าหมายกว้างขวางแล้ว ยังมีเหตุผลและหลักการพื้นฐานอีก 3 ประการคือ

1. การสนองนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาภาคเหนือ ด้วยรัฐบาลมีความประสงค์จะให้พลเมืองเป็นผู้ได้รับการศึกษาและการอบรมในวิชาชีพของตนเป็นอย่างดี โดยส่งเสริมการอุดมศึกษาโดยเฉพาะในด้านเทคนิค และในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยประจำภาคขึ้นก็เพื่อให้บริการแก่เยาวชนชั้นนำในอาณาเขตภาคเหนือ 16 จังหวัด อันเป็นการแบ่งเบาภาระการเบียดเสียดเบียดคยัดของนักศึกษาส่วนภูมิภาคในกรุงเทพฯ
2. ให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์มีคณะวิชาต่าง ๆ เปิดสอนครบตามหลักสากล ตามหลักการแบ่งของ UNESCO
3. การสร้างความรอบรู้และสร้างนิสัย (character) ให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้กำหนดคณาธิปไตยประจำมหาวิทยาลัยว่า "อคฺตฺตานํ ทมฺยนฺตํ ปญฺชิตฺตา" บัณฑิตยอมฝึกฝนตนเอง และมีตราประจำมหาวิทยาลัยเป็นรูปช้างชุกบเพลิง เปรียบเสมือนแสงส่องทางให้นักศึกษาก้าวไปสู่ความรุ่งเรืองต่อไป¹

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทำการเปิดสอนมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 17 ปีแล้ว จะเห็นได้ว่า ศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ ได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ครบถ้วนตามหลักสากลที่ UNESCO ได้แบ่งไว้ คือมีคณะวิชาการต่างๆ ครบบริบูรณ์ดังนี้คือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ เป็นต้น มหาวิทยาลัยได้ขยายการรับนักศึกษาจากจำนวนร้อยจนเป็นจำนวนเกือบหมื่นคน ในขณะที่เดียวกันก็ขยายการรับอาจารย์ซึ่งมีทั้งปริมาณและคุณภาพทางวุฒิศึกษา อัตราส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษามีเกณฑ์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานโดยเฉลี่ย จึงนับได้ว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความเจริญก้าวหน้าไม่แพ้มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในส่วนกลาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วง 17 ปี

¹มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หลักสูตรและกระบวนวิชาปีการศึกษา 2523-2524.

ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการส่งเสริมประสิทธิภาพของคณาจารย์ทางวิชาการ น้อยมาก ทั้งนี้ไม่นับรวมการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิของอาจารย์หรือการศึกษาครูงานของอาจารย์ ซึ่งประการหลังนี้มีน้อยมาก ถ้าเทียบกับจำนวนอาจารย์ทั้งมหาวิทยาลัย¹ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เคยจัดให้มีการสัมมนาอาจารย์มาแล้ว 4 ครั้ง ในช่วงปี 2507 - 2515 ในเรื่อง "บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" การสัมมนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนภาระหน้าที่ของอาจารย์สำหรับอาจารย์ใหม่ และเพื่อความรู้จักคุ้นเคยกับสมาชิกในสถาบันเดียวกัน² โดยหลักการนี้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงได้จัดให้มีการปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่เป็นประจำทุกปีจนกระทั่งปัจจุบัน แต่การพัฒนาอาจารย์ในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการเสริมสร้างประสิทธิภาพของคณาจารย์เพื่อคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยยังมีน้อยมากทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้ความสำคัญในการขยายโปรแกรมทางวิชาการมากกว่าการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ดังนั้นกลไกการพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์จึงไม่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาให้มีความสำคัญควบคู่ไปกับการขยายโปรแกรมทางวิชาการเท่าที่ควร
2. ปัจจุบันการบริหารคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ในสายงานบริหารทั่วไป โดยมีกองการเจ้าหน้าที่สำนักงานอธิการบดีเป็นหน่วยปฏิบัติการ ซึ่งไม่มีความถนัดในเชิงวิชาการ ดังนั้นงานริเริ่มเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถภาพของคณาจารย์จึงไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร

¹ สัมภาษณ์ ชัยวัฒน์ ปานพลอย, รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 26 ตุลาคม 2524.

² อรุณ สันตกุลสิทธิ์, "คำกล่าวรายงานฯ, ในการสัมมนาเรื่องบทบาทของคณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2515), หน้า 3.

3. ในการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถภาพของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่มีนโยบายและแผนงานที่แน่นอนชัดเจน พอที่จะทำให้ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย ซึ่งผลัดเปลี่ยนกันรับผิดชอบได้เห็นความสำคัญหรือบริหารงานด้านนี้ต่อเนื่องกันไป งานพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับโอกาสและโชคอำนวย หากผู้บริหารระดับสูงเห็นความสำคัญก็จะถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นครั้งแรก เมื่อมีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงผู้บริหารงานนี้ก็ถูกยกเลิกไป¹

ควายเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนคนหนึ่งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความปรารถนาที่จะเห็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีคณาจารย์ที่เพียบพร้อมด้วยคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในวิทยาการต่าง ๆ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในประเทศ จึงได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความรู้ของคณาจารย์ในบทบาทอันเป็นภารกิจหลัก ตลอดจนสำรวจความต้องการในการส่งเสริมความรู้ อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่มีต่อการพัฒนาอาจารย์ ผลที่ได้จากการศึกษาจะนำมาพิจารณาหาแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับสภาพของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อกำเนินการพัฒนาอาจารย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

อนึ่งคณาจารย์คือข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย มีหน้าที่หลักคือ การสอน การวิจัย และการบริการวิชาการแก่ชุมชน จึงมีบทบาทในฐานะเป็นผู้สอน นักวิชาการ ผู้บริการวิชาการต่อชุมชน และข้าราชการของมหาวิทยาลัยไปพร้อม ๆ กัน ในกระบวนการหรือภารกิจดังกล่าวนี้งานสอนเป็นภารกิจที่ทำมากที่สุด และมีความสำคัญมากที่สุด งานด้านอื่น ๆ มีส่วนเสริมการสอนให้ดีขึ้น² อีกทั้งลักษณะของมหาวิทยาลัยที่มีมาในประเทศไทยถือว่า -

¹ สัมภาษณ์ ชัยวัฒน์ ปานพลอย, รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 26 ตุลาคม 2524.

² ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน, "การพัฒนาการเรียนการสอน," ในคู่มือการจัดประชุมปฏิบัติการด้านการเรียนการสอน, ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : หน่วยพัฒนาคณาจารย์ ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 12.

งานหลักสำคัญที่เป็นหัวใจของมหาวิทยาลัย คือการสอนหรือการผลิตบัณฑิต ซึ่งหมายถึงการถ่ายทอดความรู้อันเป็นภารกิจที่ถูกต้องชอบธรรมอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย¹ เพราะฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะเน้นที่ภารกิจของคณาจารย์คณาการ วิชาการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความรู้และความต้องการของคณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการพัฒนาอาจารย์คณาการ วิชาการเรียนการสอน
2. ศึกษาวิธีการและรูปแบบของการพัฒนาอาจารย์คณาการ วิชาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เสนอโครงการพัฒนาอาจารย์คณาการ วิชาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำหรับใช้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างโครงการพัฒนาอาจารย์คณาการ วิชาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัย เชียงใหม่
2. ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของความคิดเห็นจากผู้บริหาร และคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เท่านั้น
3. ตัวแปรที่จะศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระได้แก่
 - 3.1.1 เพศ แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง
 - 3.1.2 ระยะเวลาที่ทำการสอน 1 ปี ถึง 25 ปีขึ้นไป
 - 3.1.3 คณะต่าง ๆ จำนวน 11 คณะ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์

¹ พัทธา สายบุญ, "ภารกิจของมหาวิทยาลัยคณาการ วิชาการเรียนการสอน," รายงานงานการสัมมนา เรื่องภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สังคมไทยมุ่งหวัง (พิษณุโลก : โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย, 2517), หน้า บ.48.

คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์

- 3.1.4 ตำแหน่งหน้าที่แบ่งเป็นผู้บริหารและอาจารย์
- 3.2 ตัวแปรตามได้แก่ ความรู้และความต้องการ เสริมความรู้ของผู้บริหารและอาจารย์ในเรื่องของ
- 3.2.1 ความรู้พื้นฐานเพื่อการสอน
- 3.2.2 วิธีการสอน
- 3.2.3 การดำเนินการสอน
- 3.2.4 การใช้อุปกรณ์การสอน
- 3.2.5 การประเมินผลการสอน

ช่อกทดลองเบ่งคน

การวิจัยครั้งนี้ถือว่า

1. ผู้บริหารและอาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาคณาจารย์ด้านการเรียนการสอน

2. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับเลือกเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นตัวแทนของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยครอบคลุมต่อข้อความของแบบสอบถามตรงตามความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของผู้ตอบ

ขอจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาบุคลากรฝ่ายสนับสนุนวิชาการ (academic supporting staff)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร หมายถึง อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารระดับต่าง ๆ ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี จณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี หัวหน้าภาควิชาและหัวหน้ากองบริการการศึกษา

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ทำหน้าที่สอน วิจัย และบริการวิชาการ ซึ่งมีตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์และอาจารย์

บทบาทและความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่เฉพาะด้านการเรียนการสอน

การพัฒนาคณาจารย์ หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้อาจารย์ได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ รวมทั้งปรับปรุงทัศนคติ และเทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบด้านการเรียนการสอน

กิจกรรมเสริมความรู้หรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาจารย์ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้คณาจารย์ได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะรวมทั้งปรับปรุงทัศนคติ และเทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ด้านการเรียนการสอน ได้แก่การจัดอบรม การประชุมปฏิบัติการ การอภิปราย การเชิญวิทยากรมาบรรยาย ตลอดจนการสร้างบรรยากาศทางวิชาการภายในมหาวิทยาลัย

การสอน หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถครอบคลุมในเรื่อง ความรู้พื้นฐานเพื่อการสอน วิธีการสอน การดำเนินการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และการประเมินผลผู้สอน

การพัฒนาการสอน หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้อาจารย์ได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถครอบคลุมในเรื่อง ความรู้พื้นฐานเพื่อการสอน วิธีการสอน การดำเนินการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และการประเมินผลผู้สอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์และการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาคณาจารย์ด้านการเรียนการสอนต่อไป

2. เพื่อเป็นรากฐานในการปรับปรุง ส่งเสริมและสร้างบรรยากาศทางวิชาการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอน

3. ลักษณะของงานวิจัยนี้สนองนโยบายของรัฐในการที่จะปรับปรุงบทบาทของคณาจารย์ด้านการเรียนการสอน เพื่อเป็นขุมพลังในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพอันสูงส่ง

4. ผลงานวิจัยนี้จะเป็น^{แนว}ทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของการพัฒนาคณาจารย์ด้านการเรียนการสอนแก่สถาบันอื่นต่อไป

5. ผลงานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาอาจารย์ในบทบาทและภารกิจอื่น ๆ ได้แก่ การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในโอกาสต่อไป